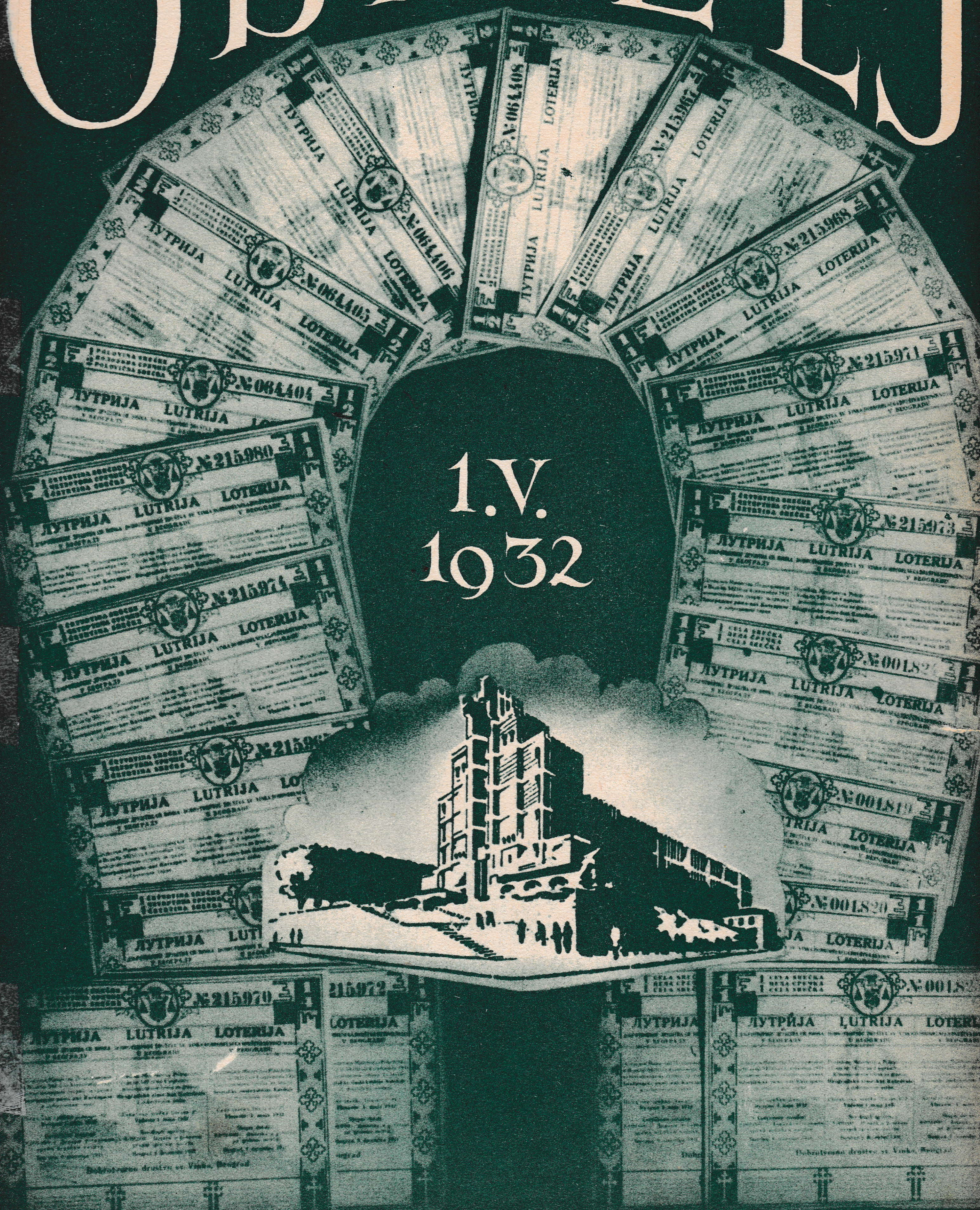
POŠTARINA U GOTOVU. CIJENA 3 DIN

OBITELJ

BR. 18 1932

KNJIŽEVNI SUSRETI

Jeronim Korner: »BLISTAVI RUB«, zbirka od 29 pjesama na 32 stranice malog formata, štampana u tiskari »Merkantile« u Zagrebu godine 1932., dobije se kod svih knjižara uz cijenu od 10 dinara. — Među izdanjima raznih početničkih zbirki pjesmica, koje se neprestano gomilaju na našem knjižarskom tržištu i opterećuju ga zbog redovite slabe prođe, treba da posebno svratimo pažnju na »Blistavi rub« Jeronima Kornera, nesamo, jer je on povremeni suradnik našega lista, nego i zato, jer je njegova skromna zbirčica toga i sama po sebi vrijedna. Uza sve što njegove pjesme nemaju primarno autobiografsku tendenciju, nije teško iz svake od njih izlučiti jedan ili skupinu realnih doživljaja iz auktorove prošlosti, a sigurno je, da bi nam auktor sam znao s opsežnim komentarom ispripovjediti pojedine od tih duševnih dogodovština, koje u svojim stihovima onako zbijeno, upravo kondenzirano nabacuje. I to je jedna prednost njegove zbirke, jer je upravo jedan od glavnih preduvjeta za spontanost i estetsku realnost stvaranja. Sve one riječi i stihovi ne zvuče nam prazninom, kako je to redovito slučaj s hiperproduktivnim, pozerskim i nebulozno fantastičkim suvremenim stihotvorstvom; pa i onda, kad u njima ne trepti onaj lični prizvuk, koji je svojstven pravoj umjetnosti, zanimaju nas kao riječi čovjeka, koji zna da pati, da voli, da čezne, da se sjeća i da jednostavno i jasno govori o svojim patnjama, ljubavi, čežnji i sjećanju. No ta jednostavnost, ta kondenzovanost, — da ne reknem škrtost u izražaju, iako je bez sumnje auktoru prirođena, nekako se neobično dojimlje pogotovu ondje, gdje je govora o mekušastim dodirima s djecom i djetinjstvom. A tih dodira ima mnogo kod J. Kornera; on je čak primarno pjesnik onih bezazlenih djetinjih intimnosti, djetinje radosti i tuge, djetinje dobrote, mira i iskrenosti; ono lijepo i zdravo u djetinjoj zjeni privlači njegovu ljubav i njegov zanos kao reakcija na materijalizaciju i racionalističku proračunanost življanja, — no njegov izraz ko da nema ništa zajedničkog sa tim svijetom, bar kako smo mi navikli da njemu govorimo i čitamo t. j. s mnogo sentimentalnosti, eterastog lirizma i počeste afektacije. — Uz takve sadržaje sasvim se naravno priključuju i simpatije za tomu svijetu homogeni svijet rodnog kraja, koji J. Korner u svojoj duševnosti uvijek sobom nosi u blagom sjećanju zajedno sa svim onim sitnim radostima i šarolikim pejsažima (Pjesme Boki, napose »Proljeće u pristaništu«), kao i svijet malih dobrih ljudi s kojima je auktor došao u kontakt ili u čije se raspoloženje lako uvukao, jer je slično samim njegovim raspoloženjima (na pr. pjesma »Blistavi rub«, koja je dala naslov cijeloj zbirci i koja spada među najbolje njegove pjesme). Uglavnom kroz sve Kornerove pjesme provejava i iskače na vidno mjesto ona religioznost, koja je njegovo mladenstvo prožela, a u ponekim se vrlo lijepo ogledaju njegove uspomene na djetinje molitve, procesije, slavlja (»Corpus Domini«, »Prije Tijelovske pričesti«). Među njima sigurno zauzima prvo mjesto »Školj od Perasta«, bogat i u slikama i u osjećaju (koja pjesma uz »Proljeće u pristaništu«, »Angelus« i »Blistavi rub« sačinjava ono najbolje u čitavoj Kornerovoj zbirci).

Ritmika Kornerovih stihova ponekad je previše tvrda, slike i izrazi su originalni, a čitava zbirka nosi jedinstveno temeljno raspoloženje i uvjerava nas o solidnosti Kornerova stvaranja i ujedno (iza pojedinačnih korektura) ulijeva nade u još veći uspjeh njegova rada u budućnosti. L. P.

R. F. Magjer: »ZVONO U VODI«, 96 strana, auktorova naklada, tiskano u tiskari Ferde Kittera u Osijeku god. 1931., cijena 25 dinara. — Prvobitno je knjiga bila zamišljena kao »zbirka zapisaka sa sela«, koja bi se imala nadovezati na lijepi niz Magjerovih djela istoga pravca (»Zapisci sa sela« g. 1907., »Sa slavonske ravni« g. 1913., »Iz naših sela« g. 1913. »Crveni križ« g. 1914., »Kolosjek i staroputine« g. 1917. i t. d.). No auktor se kasnije odlučio, da uz seoske stvari uvrsti i neke pripovijesti, koje su izvan okvira samoga sela, jer je htio, da prigodom tridesete godišnjice svoga književnikovanja ovom zbirkom pruži sintetički pogled na smjerove svoga književnog rada. No to mu nije posvema uspjelo, jer prava antologija njegovih tvorevina ne bi nikako smjela mimoići opsežni njegov pjesnički rad, koji se ogleda u nekoliko zbirki, kao ni njegov rad na dječjoj i omladinskoj literaturi i na drugim književnim vrstama. Seoski zapisi iz ove zbirke lijepo popunjaju sujetu »Miholjčica i Valpovčica« (koje je prošle godine među svojim izdanjima štampalo Hrvatsko Književno Društvo sv. Jeronima i koje su potpuno rasprodane) i iznose novih dragocjenih elemenata k poznavanju mnogolikih dogodovština narodne psihe, u koju auktor znade majstorski zagrabiti i adekvatnim je načinom i originalnim govorom iznijeti pred svoju publiku. To doista nije lak posao, i može mu biti dorastao jedino onaj, koji je u narodu samome živio, ali nesamo »živio« nego i proživljavao i zapažao i proučavao sve one sitne i običnom oku neshvatljive i nevidljive motive, trzaje, naklonosti srca i uma tipičnih individuuma iz narodne sredine. R. F. Magjer je s tim narodom proživio duge godine i kao učitelj dolazio u kontakt sa svim njegovim svakidašnjim i »neobičnim« djelima, zato i imaju onoliku uvjerljivost i plastiku njegovi seoski tipovi, njihov govor i njihova akcija. — Uz te pripovijesti vrlo se dobro priključuju i one, koje prelaze samo selo. No ako ih ne ćemo dijeliti po sadržaju i ako ćemo se zaustaviti na obliku, koji im podaje sam auktor, lako ćemo i u njima kao i u onim prvašnjim naći R. F. Magjera, njegov stil, njegov temperamenat, njegov način pisanja. Jer auktor u čedo svoga stvaranja ulijeva, ako je pravi umjetnik, sve ono, što je svojstveno njegovu raspoloženju i njegovoj duševnosti. — Ovu Magjerovu knjigu preporučamo našim čitateljima i čestitamo vrlom kulturnom radniku prigodom tridesete godišnjice njegova književnog djelovanja. P.

Slika na omotu:
K danu vučenja lutrije za katoličku katedralu u Beogradu
Foto Ivo Kirin

BROJ 18 OBITELJ GOD IV

U ZAGREBU 1 SVIBNJA 1932

VELIKAN ŠPANJOLSKE UMJETNOSTI MURILLO

K dvjesta pedesetoj godišnjici njegove smrti 1682.—1932.

Među najveće slikare svijeta ubraja se Španjolac Bartolome Estèban Murillo, koji je živio od godine 1618. do 1682., te se ove godine navršila dvjesta pedeseta godišnjica njegove smrti. Proučavajući u mladosti svojoj umjetnička djela nizozemskih slikarskih velikana Rubensa (1577. do 1640.), Van Dycka (1599. do 1641.) i svog starijeg španjolskog suvremenika Velasqueza (1599. do 1660.) razvio se on u umjetnika velike snage, koji je u svojoj umjetnosti dao jačega maha osjećaju, nježnosti i mekoci u bojama nego li drugi umjetnici tadanjega doba. Njegove Madone, od kojih najpoznatiju donosimo ovdje u reprodukciji, odaju nada sve snažno proćućenu pobožnost i nadzemaljsku uzvišenost, a sve to nije namješteno i traženo, nego doista osjećaš, da je iskreno, toplo, duboko proživljeno. On se duševno zadubljuje, pa iz te svoje zadubljenosti iznosi u preobraženoj ljupkosti apoteozu nadzemaljske uzvišenosti u svijetlim, mekim, toplim bojama. Baš radi te svoje sklonosti, da uzveličava nadzemaljsku, nedosežnu uzvišenost, bila je religiozna slika glavno područje njegova umjetničkoga rada. No njegova se umjetnička veličina očituje i u njegovim dječjim slikama, među kojima je obradio cijeli niz izvrsno karakteriziranih prizora iz dječjega života: „Djeca jedu lubenice i grožđe“, „Dječje kockanje“ itd. Tu su djeca, koja jedu, igraju se i ljenčare, prikazana u nedostiživoj životnoj istinitosti. Kao što je Murillo znao sjajno prikazati djecu s ulice i običnoga života, tako su mu prekrasne i one slike, u kojima prikazuje Isusa kao dječaka. Apoteozu djetinjstva dao je Murillo i u slici sv. Antuna, koja se nalazi u katedrali u Sevilli. A slike, gdje dolazi Marija s djetetom Isusom, dokazuju svu onu veličanstvenost, koju je Murillo umio s djetinjom jednostavnošću združiti u umjetničku savršenost. K tima se pridružuje i slika „Rođenje Marijino“, koja je danas pravi dragulj u pariškom Louvreu. Uopće je Murillo bio slikar, koji je dubokom osjećaju ljepote umio dati najveličanstveniji izražaj. Murillove slike nalaze se u svim svjetskim galerijama.

UZNESENJE MARIJINO — Naslikao Murillo

MALA NADA

Francuski napisao Leo Dartey
Prevela Zlata Cvitanić

Nada je bila malena djevojčica. Ni bolja ni gora od tolikih drugih. Ona se držala nepogrešivom i nadmoćnom u svojim sudovima. Osjećala se nesretnom, što ju je sudbina stavila pod vlast roditelja, starih i nepravednih. Osjećala se neshvaćenom zato, što nisu slijepo udovoljavali svima njenim hirovima i što su se roditelji usuđivali da je ukore i da joj protuslove.

»Ne, ne mogu da me shvate,« mislila je prezirno o svojim roditeljima, mirnim građanima staroga kova, koji nisu dopuštali nikakve pretjeranosti. »Uostalom oni me ne vole,« govorila je bijesno, kada je otac poremetio njezine odveć slobodne planove, kako je to već običaj kod moderne mladeži. »Ne vole me,« opetovala je tvrdokorno. »Maričini roditelji sve dopuštaju, to znači voliti. Moji me roditelji ne vole . . .«

Ona je to tako često ponavljala, da je napokon počela i vjerovati u to, te se osjeti vrlo nesretnom.

Čudno, da je dijete, koje nije bez srdžbe podnašalo strogost roditelja, osjetilo toliku bol videći se lišeno njihove nježnosti. Ali mladost ima svoje hirove . . .

Obuzimala ju je tuga, osjećala se napuštena, sama. Da, sama, jer se sada hotimice sve više odvraćala od svojih roditelja.

Tako se dogodi, da je jednoga dana rekla glasom, koji bi nasmijao svakoga, koji bi je čuo: »Zbilja se ne isplati živjeti!«

Na nesreću bila je sama i nitko joj nije mogao da predoči smiješnost njezine tvrdnje. I u njoj se ukorijeni misao samoubistva . . . Bože moj, ta se misao već često rodila u ludim mozgovima, ali neki joj odole. Nada nije imala oslona i podlegne.

Jedne večeri se pod izlikom, da je boli glava, povukla u svoju sobu, pospe krevet cvijećem, otvori pipac na plinu, ispruži se i stane čekati . . . Čekala je, čekala, ali o čuda, nije čula ubojitoga strujanja. Shvatila je. Plin je bio zatvoren dolje u kuhinji.

KOCKANJE DJEČAKA — Naslikao Murillo

»Ipak moram umrijeti,« mrmljala je bijesno. »Kad me nitko na tom svijetu ne voli . . .«

Puna neke zločinačke hrabrosti odluči da siđe i da otvori plin u kuhinji. Ali na stepenicama stane, srce joj se stegne, čula je glas svojih roditelja. Već je bilo kasno, oni su razgovarali u blagovaonici.

»Sutra kad saznaju . . .« pomisli tjeskobno. »Pa kad me ne vole! Srećom su vrata zatvorena, da se mogu uvući u kuhinju . . .«

Ali kad je došla do vratiju, iza kojih se čulo, kako roditelji razgovaraju, obuze je opet čudni osjećaj.

»Kad saznaju . . .«

Nije mogla da odoli, te stane prisluškivati na vratima.

»Idemo spavati, ti već padaš od umora.«

»Ne, htjela bih da svršim još ovu čarapu, da ih bude dvanaest.«

Iznenađena stane Nada bolje slušati. Njezina majka, koja nije nikad ništa radila, koja je provodila mirni građanski život, koja . . . da svrši . . . što da svrši?

Naslikao Murillo
Stara Pinakoteka
u Münchenu

»Stara moja, što se toliko mučiš za tu malu? Ne znam, kako ti radiš, da te nitko ne vidi. Hoće li ti Nada jednom biti za to zahvalna?...«

»Pavle, Pavle, to su gluposti. Za ono, što radimo za djecu, ne očekujemo zahvalnosti... naprotiv bilo bi mi jako žao, da mala sazna, da ima ljepši miraz nego druge, zato, što ja već od njezina poroda svake večeri dva sata potajno pletem za nju. A ti, dragi moj, jesi li se pohvalio žrtvom, koju već dvadeset godina doprinosiš, da pušiš samo jednu cigaretu dnevno samo zato, da povećaš njezin mali imetak? Ali sve to, što radimo, sve je za nju, da ona bude sretna, a ne zato, da nam bude zahvalna...«

»Sigurno, sigurno... Pa ipak ima dana, kada nas ona ni ne gleda, kao na primjer večeras...«

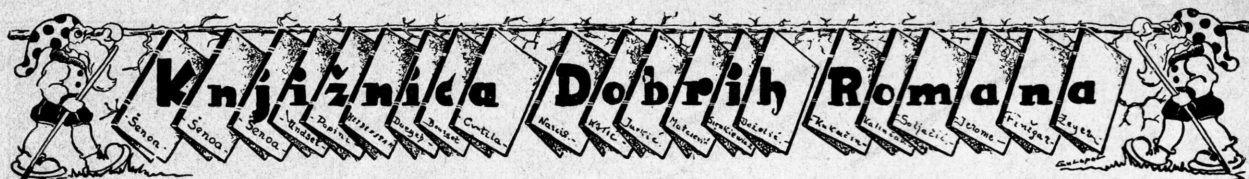
»Da,« reče majka žalosnim glasom, »to je okrutno!«

»A osim toga bojim se, da se ne razboli. Tako je čudna ovo zadnje vrijeme!«

»Šuti, Pavle, molim te, šuti. Kad pomislim, da bi se maloj što dogodilo, ja bih svisnula...«

Iza vratiju je Nada plakala. Plakala je od stida i sreće u isti mah. Tiho se udalji, popne se u svoju sobu i zatvori pipac. I dok je brižno pospremala stvari i cvijeće, šaptala je raznježena:

»Samo da ne saznadu... Nikad... nikad...«

PROLJEĆE

ROMAN JEDNE OBITELJI
Norveški napisala Sigrid Undset
Prevodi Kruno Krstić (NASTAVAK.)

Osjećao je omaglicu i strašan umor u leđima. Bojao se samo, da će opojnost proći, i osjećao neki nejasni strah pred sutrašnjim danom. Kad se ona malo zatim vratila sa svijetlocrvenom svilenom vrpcom, koja se sjajila kao pobjednički znak na onom mjestu, gdje je prije stajao izgubljeni niz koralja, nasmiješio se on njenom radosnom, sretnom licu. Obijesno su čitavu večer davali jedan drugome neke tajne znakove; sjedili su za istim stolom... dakako s nekoliko drugih ljudi, jer je Aagot bila za Torkildovim stolom počasna dama... nazdravljali su jedan drugome, rukovali se kriomice pod stolom i nipošto nisu tajili svoju ljubav.

I zadnji su ples zajedno otplesali; on je htio da se posvema prepusti tome ludilu, plesao je i plesao bez prestanka. Konačno ju je odveo do auta i odvezao se s njom. Nije pazio, što joj govori i što radi, za što je moli; klečao je pred njom u kolima i sam je sebe doveo do takvog uzbuđenja, da se Betzy užasno bojala njegove podivljalosti. Bio je to za njega malen, bijedan triumf, jer je duboko u svijesti znao, kako je njegovo srce hladno.

Otada su se sastajali svaki dan. Betzy ga je obasipala sitnim veselim milovanjima, nadjevala mu imena od milja: dječačić, prostačić, Killi, Killivilli. I premda mu je sve to bilo glupo i odvratno, ludo i tužno, ljubio ju je i ljubio, izmišljao je i nadjevao joj isto tako glupa, luda imena, da uvjeri sam sebe, da je zaljubljen u Betzy Helsing.

Da je bar imao nade, da će se skoro moći njom oženiti, tada bi se njegov život zauvijek ogradio od one sanje... On je vrlo dobro znao, da kraj njegovih uspomena iz djetinjstva za njega ne može postojati rastava ni nevjera, kad jednom dobije ženu i dijete. U zajedničkom životu s Betzy smirili bi se njegovi rastrgani živci. Ona je bila zlatna djevojka; on ju je donekle volio i znao, da bi ona bila valjana žena. Ona bi učinila sve, što je kadro da ga razmazi, a on ne bi mogao prema tom nastojanju da ostane neosjetljiv. Postao bi miran, častan otac obitelji i živci bi mu se pomalo usalili.

Ali po svoj prilici proći će i dvije godine prije nego se bude mogao oženiti. A zamisliti dugo vrijeme zaruka — uvijek s tim istim komedijaštvom prema sebi i prema njoj — bila je potpuno beznadna misao.

Još nikada nije bio u njezinoj kući, ali sada će morati da dolazi. Svog budućeg tasta i punicu vidio je na ulici. Betzyn otac je bio pješadijski kapetan, krupan i ostario čovjek s ukočenim leđima i obješenim vjeđama — nos, brada i sve ostalo je na njemu nekako umorno visjelo. Betzyna majka izgledala je sasvim obično: bila je debela, žućkaste puti i govorila vrlo glasno. Pričalo se osim toga, da voli spletke i da je jako pobožna. Betzy je imala još i jednu stariju sestru, koja je bila udata za nekog agenta, jednog brata u Americi, jednu poluodraslu sestru i mnogo male braće i sestara. Najmlađi je bio četirigodišnji derančić, koga je ona jako voljela. Ona je uopće jako voljela mališe — bila je u Torkildovu društvu dvaput s njima u slastičarni. Inače se — na sreću — vrlo slabo slagala sa svojom obitelju.

On se često sjećao časa, kad ju je prvi put poljubio. Bilo je to malo prije Rozina dolaska u grad. Kako je već nekoliko dana na Frognerškoj livadi bilo snijega, pozvao je tamo Betzy. Večerali su vani i htjeli da se na saonicama povrate kući. Ali put je bio loš, snijega malo, a zrak topao. Bilo je i nešto mjesečine. Saone su se negdje naglo zaustavile. Oni su i dalje mirno i šutke sjedili. Kad je zatim ona nagnula glavu unatrag i nasmiješila mu se, on ju je poljubio... slučajno, bez promišljanja.

»Christiansen!... Jeste li poludjeli?!« Ona je jako uvrijeđena skočila na noge i odlučno rekla:

»Ja zbilja nisam za vas držala, da ste i vi jedan od onih.«

»Od onih... što hoćete time da kažete?«

Taj ga je izraz povrijedio. I ona je sigurno osjetila, da nije izabrala zgodan izraz. Ali i ono, što je zatim rekla, nije bilo ljepše:

»Da, od one vrste ljudi, koji misle, da mogu sebi sve moguće dopustiti zato, jer su damu pozvali na večeru.«

»Jeste li poludjeli?« odgovorio je on. Molim vas, da mi oprostite, ali ja sam to učinio iz čiste rastresenosti, Betzy Helsing. Jer uvijek, kad se vi tako nasmiješite, osjetim neodoljivu želju, da vas poljubim. Učinio sam dakle to iz čiste zaboravnosti... nisam pomislio, da to ne ide.«

Ona se nasmijala. Otada se uvijek smijala i smatrala je nedužnom šalom, kad bi je on poljubio. Torkild ju je doista više puta samo zato poljubio, jer bi ona u licu poprimila onaj izraz, koji ga je prema njegovim riječima silio, da je poljubi. Na taj način je on uveo među njih taj žargon cjelova...

»Ja zbilja nisam za vas držala, da ste i vi jedan od onih...«

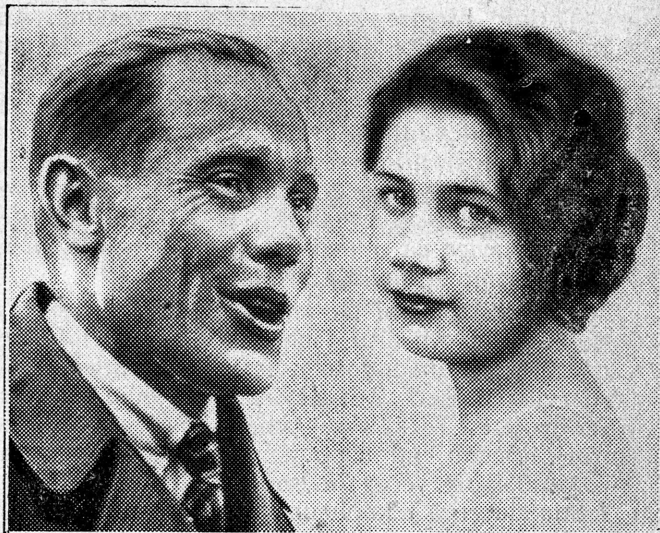
Tih se riječi sjećao uvijek, kad bi mislio na njenu rodbinu. Ona je pripadala klasi ljudi, kojih

se žargonom on mogao da služi, ali ga nije mogao da smatra svojim. Betzy se izražavala tim tonom i bila je navikla da se njime brani od nasrtljivosti ljudi, koji njene riječi nisu doslovce uzimali, niti su imali nježnijih osjećaja.

A Roza? »Ta vrsta« uopće nije postojala u njenoj svijesti.

Cestom se na jezero uspinjala mlada djevojka sama. Bila je to Betzy. On siđe s krova i izađe joj ususret.

Danas je divno izgledala, na divljoj je kosi imala veliki panama-šešir, lijepo punačko tijelo

ZARUKE IZ SPORTSKOGA SVIJETA

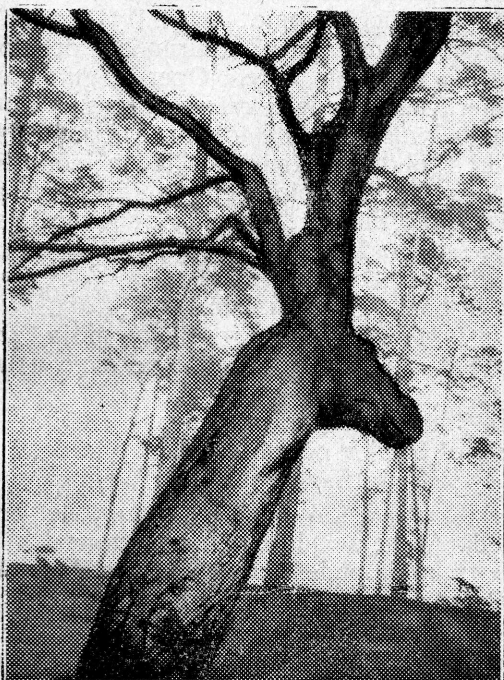
Finski trkač Pavao Nurmi zaručio se sa Silvijom Laaksonen, sestrom drugog poznatog trkača

bilo je odjeveno u svijetloplavu mornarsku opravu, kakvu nose djeca. Za crven lakirani pojas zatakla je veliku kitu divljih ruža.

Poljubili su se bezbroj puta. Zatim on sasvim mirno upita:

»Jesi li došla sama? Je li Aagot s tobom?«

»Ne, rekla sam ti, da ću pokušati da sama izmaknem. Htjela sam, da moj dječačić jednom bude sasvim samo moj.« Ona ga opet poljubi. »Bože dragi, što li sam sve morala izlagati kod kuće... mama i tata mi dakako ne bi dopustili, da sama dođem — tä znaš već — tako da sam morala izmisliti dugačku pripovijest.«

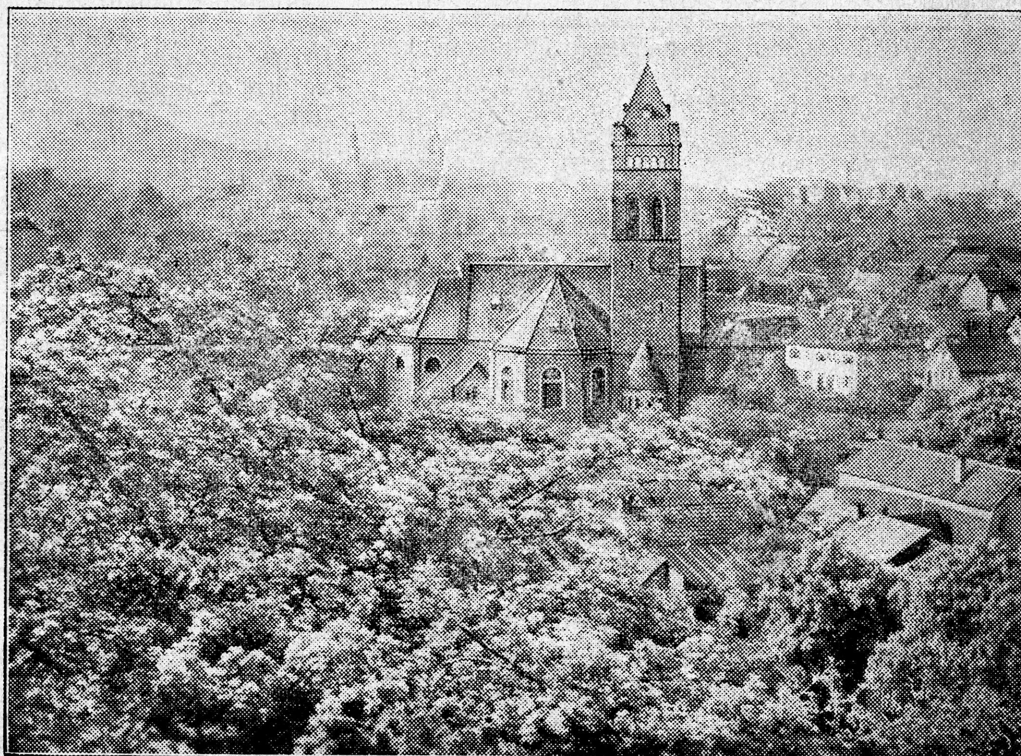
Gore:

STABLO

U OBLIKU

JELENJE GLAVE

Slika iz berlinskoga Grünewalda

Desno:

PROLJEĆE

U OKOLICI

HEIDELBERGA

Ljetovalište Weinheim u prvim pupoljcima svojih voćnjaka

Torkild prostre stô za ručak na verandi. Ali raspoloženje nije dolazilo. Nakon jela sjela mu je ona posve blizu, pili su njenu kavu iz jedne šalice i ona mu je pomagala pušiti cigaru. Ali njihovo milovanje se već bilo pretvorilo u naviku, htjeli su njime samo da prikriju neraspoloženje. Ni Betzy nije govorila bez prestanka kao inače. Kad je on predložio, da se ranije upute preko glavice na Ullevoldsko polje i odatle kući, ona je samo kimnula glavom.

Večerali su vani na jednoj livadi u Ullevoldskom polju. Ali nisu progovorili gotovo nijedne riječi. Tada im dođoše ususret Eriksenovi i pozdraviše ih. Betzy je sada neko vrijeme brbljala za dvojicu. Torkild se malo podalje zavalio u travu, gledao sjajnu površinu Skjaerskog jezera i zlatno more večernjih sunčanih zraka, u kome se kupala gora Kamphaug s onu stranu jezera.

»Bio si neobično prijazan s Eriksenovima,« reče zajedljivo Betzy, dok su silazili kroz šumu. »Moram priznati, da se ti ne moriš uljudnošću, kad si takve volje...«

Torkild je nešto nejasno mrmljao. Malo zatim reče:

»Trebalo je još, da nam se ti derani pridruže.«

Betzy ga uhvati za ruku.

»Zar si zato bio s njima tako neprijazan?« upita tiho i pogleda ga u oči.

»Anton Eriksen je najnepodnosiviji prostačina, koga poznam. A onaj drugi pospanac...«

»Ja ih volim. Ne mogu svi da budu prinčevi kao ti.«

»Uh... prestani! To nipošto nije više zabavno!«

»Nije, Boga mi! Ali sad ću ti nešto kazati, mladiću: ne ću više da podnosim tvoje hirove. Ispričat ću ti nešto: zaručila sam se s poručnikom Lökkeom.«

»Što veliš?« Torkild se začuđen zaustavi.

»Zaručila sam se s poručnikom Lökkeom, kao što si čuo.«

»A tako,« reče Torkild, »a ja sam se, gle, prepuštao iluziji, da sam ja s tobom zaručen. Ili je možda kod tebe običaj, da si u isti mah zaručena s dvojicom?«

»Hm,« dune Betzy kroz nos. »Ja s tobom i nisam pravo zaručena.«

»Nisi pravo zaručena... kakva je to besmislica?«

»Ti ne držiš do mene, ni koliko vrijedi crno pod noktom.«

»Ne držim do tebe?... Kako se usuđuješ to reći? Ta koga bi se vraga onda s tobom bio zaručio?«

»Ja ne znam. Ali kad si one večeri kod Rammovih strgao s mene odjeću, to nije sigurno bilo iz ljubavi. Ja sam vrlo dobro upamtila, što si mi govorio u kolima... znam i na što si me htio zavesti. Dà, ti bi se bio zacijelo lijepo sa mnom zaručio, da sam bila tako luda i popustila ti.«

»No, slušaj, Betzy. Ti, Boga mi, pretjeruješ.«

Betzy se odjednom glasno plačući baci u travu. Tepala je Torkildova imena. Ali kad je on uz nju poklekao i ogrlio je, ustala je jecajući i obrisala oči zgužvanim rupčićem. Zatim se useknula i mirno rekla:

»Nisam htjela da ti baš tako kažem.«

»Ali, draga, što se dogodilo? Ja sve to ne razumijem.«

»Ah, Finn je zaprosio moju ruku. I ja sam odgovorila: dà.«

»A ja?« On je nježno ogrli. Ona se još tresla od plača i privijala se uz njega, ali nije odgovarala.

»Ja to ne shvaćam,« reče tiho Torkild. »Dolaziš ovamo gore k meni, po čitav smo dan zajedno, vladaš se sasvim jednako kao i inače, a ne kažeš mi ni riječi o tome...«

»Da si me volio, ti bi sigurno bio opazio, da nisam bila ista kao inače.« Opet je gutala suze. »Namjeravala sam da ti kažem. Zato sam i htjela da danas budem sama s tobom. Ali znaš, željela sam da s tobom proživim još jedan jedini lijepi dan. I da je doista bio lijep, da sam opazila, da me ti uistinu ljubiš... tada...« ponovno je stala jecati »tada, tada... tada bi bila otkazala Finnu, Torkilde.«

On je opet privuče k sebi.

»Ali ja te ljubim Betzy, Betzy moja, zlatna djevojčice.« Na čas je sam povjerovao u svoje riječi.

Ona podigne glavu, pogleda ga i upita:

»Smiješ li mi u oči pogledati, Torkilde, i reći, da me voliš više nego gospođicu Wegner?«

Torkild osjeti, kako mu lice naizmjence crveni i blijedi. Ali se svlada i tiho odgovori:

»Ne treba da budeš ljubomorna na Rozu Wegner, Betzy.«

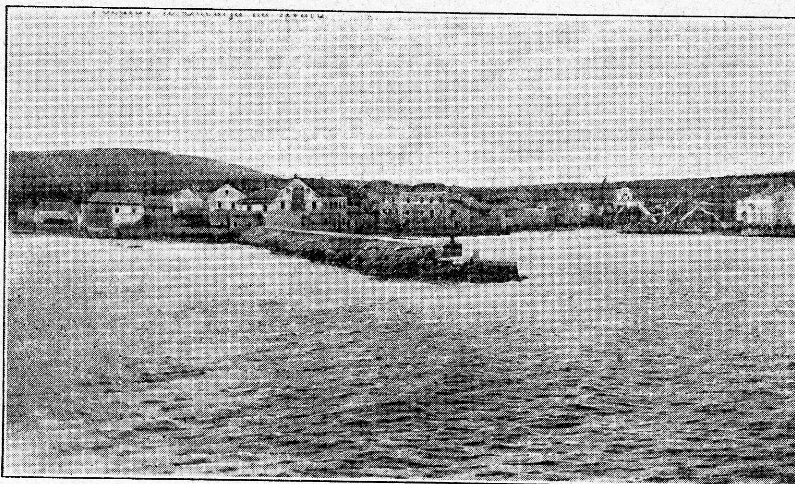
»Ne, i to zato, jer ona tebe ne će. Premda...« Betzy potrese glavom »premda je na mene ljubomorna. To sam dobro opazila. Ako joj prije i nije bilo nimalo stalo do tebe, može biti, da sada... Ah ne, Torkilde. Ja sasvim dobro znam, što će biti, ako nas dvoje budemo čekali jedno na drugo. Ti me na koncu više ne ćeš uopće voljeti, i to još prije nego budemo mogli i misliti na vjenčanje. Bila bi dakako druga stvar, kad bismo se odmah mogli vjenčati. I kod kuće više ne mogu da izdržim, pogotovu otkad još moram da gledam, kako se tvoja ljubav sve više i više gasi. Iovako, kako je sada, prilično je očajno: sjedjeti neprestano kod kuće i slušati, kako nisam ni za što... jer oni uopće ne uzimaju u obzir to, da radim u uredu. Nikada mi nisu dali, da nešto pošteno naučim, i ja mislim, da oni mogu Bogu zahvaliti, što mi netko daje četrdeset kruna zato, što prije podne pazim na telefon. A onda me još mama grdi, da sam lakoumna, i kaže, da se skitam naokolo s ljudima, koje ona ne pozna. Ali sve je to samo stoga, što je naša kuća puna maminih pobožnih blebetuša, koje u svemu nalaze sablazan... ta na koncu konca moram da se malo zabavim. Oni sa mnom nikada ne postupaju kao s odraslim čovjekom, nego me neprestano muče, ogorčavaju i grde. Jest, hoću da se udam, jer to više ne mogu da podnosim. Meni je već došlo do grla i dosta mi je, da naokolo lepršam, da budem vesela i da se igram kevice...

Slike sa Hvara

Desno:
SUĆURAJ NA HVARU

U sredini:
TAMBURAŠKI ZBOR OMLADINE U SUĆURJU

Dolje:
JEDNA STARA KULA U HVARU
Ostaci grkokatoličkog samostana sv. Petke (Paraskeve) u gradu Hvaru

Ti i sam znaš, što bi bilo, kad bismo dugo bili zaručeni,« doda ona tiho. »Čovjek je tada prisiljen da se na vrat na nos vjenča, i to znajući, da to ne čini iz ljubavi.«

Torkild je gledao u daljinu. Cesta pred njima vijugala se kroz krčevinu punu velikih stijena; među jelama se u daljini caklio fjord, a nad dalekim tamnoljubičastim gorama ležala je ružičasta svjetlost.

»Ali Betzy, ja te ipak ljubim,« progovori on tiho. »A mislio sam, da i ti mene ljubiš...«

»Dă,« odgovori uzdahnuvši Betzy. »Ja te silno volim, Torkilde. A možda si i ti mene zavolio malo više, nego što se meni činilo. Ali ti ipak više voliš onu drugu.«

»Molim te, Betzy, ne govori o njoj,« prošapta on izmučeno.

Betzy potrese glavom.

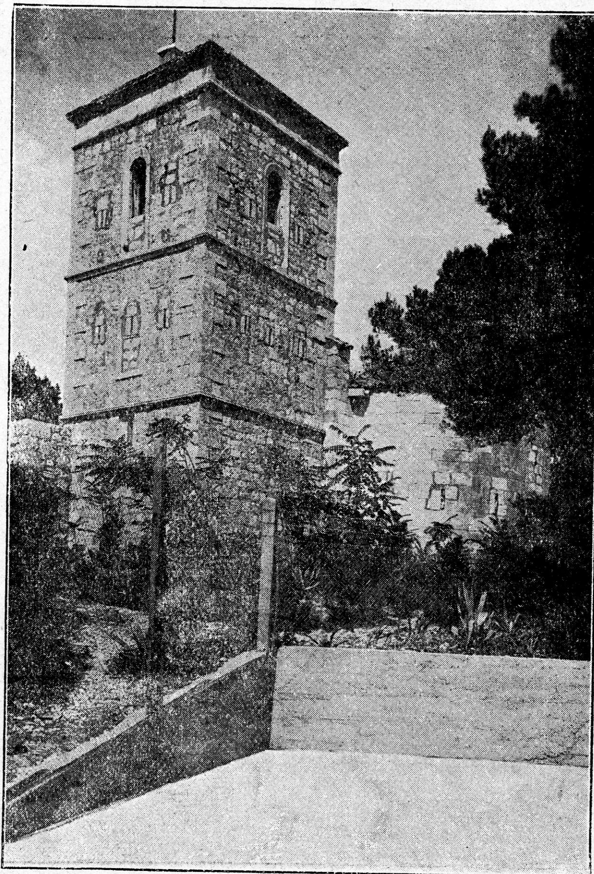
»Ali Finn me strašno voli, Torkilde. Prekrasno me je zaprosio, vjeruj mi. Mnogo ljepše nego ti.« Ona je pokušala da se nasmije, ali joj je više bilo na plač.

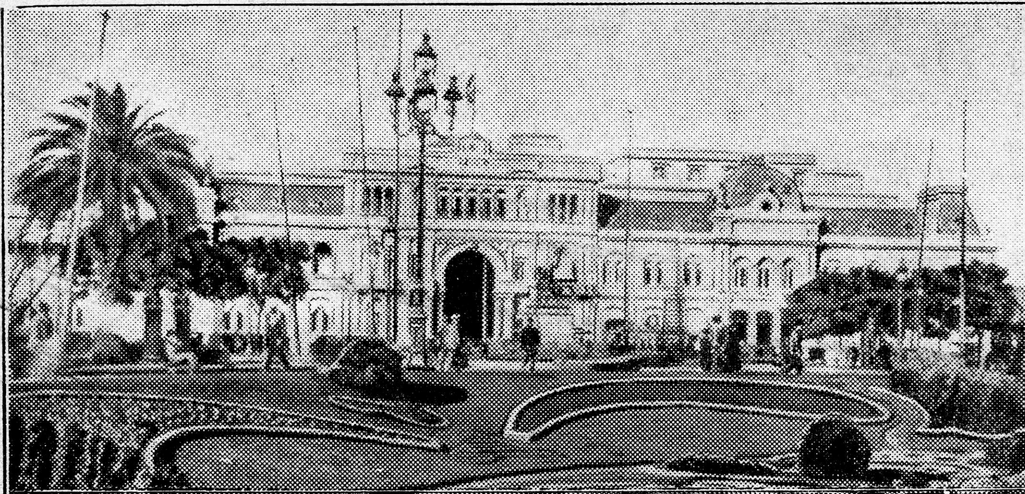
»A ti... osjećaš li ti što za njega?«

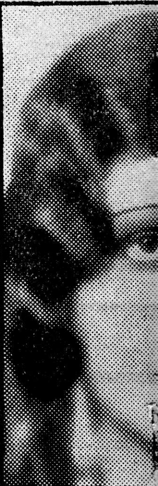
»Dă... svakako. Vrlo se dobro s njim slažem.«

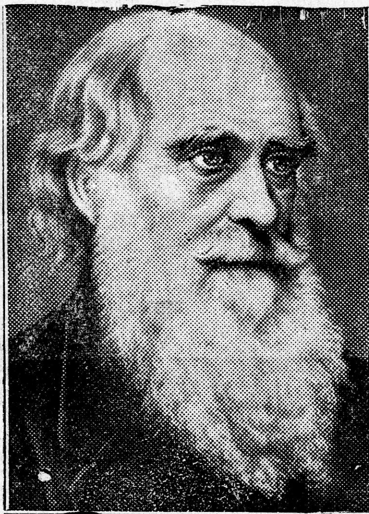
Išli su šutke dalje. Seosko je jezero veliko i sjajno ležalo pred njima, a nad njim se povlačio dim iz okolišnih kuća. Srpanjska se večer spuštala nad tamne, šumovite bregove, nejasnih obrisa i nad velike zelene livade.

(Nastavit će se.)

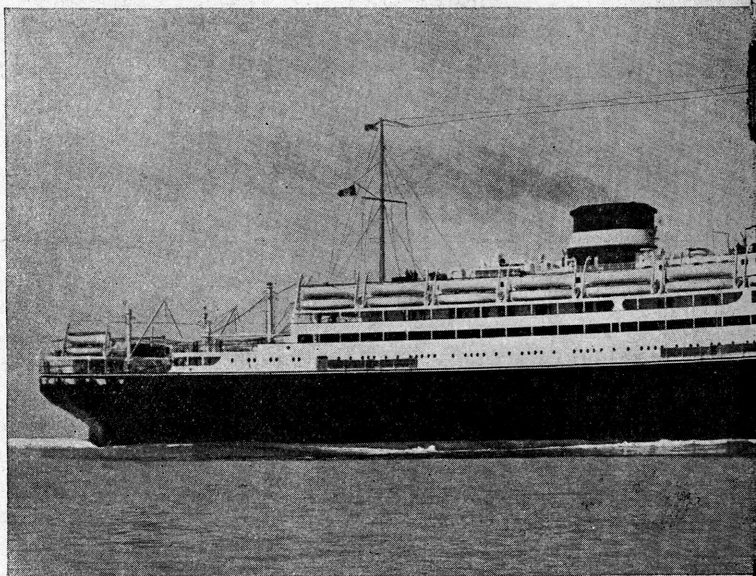

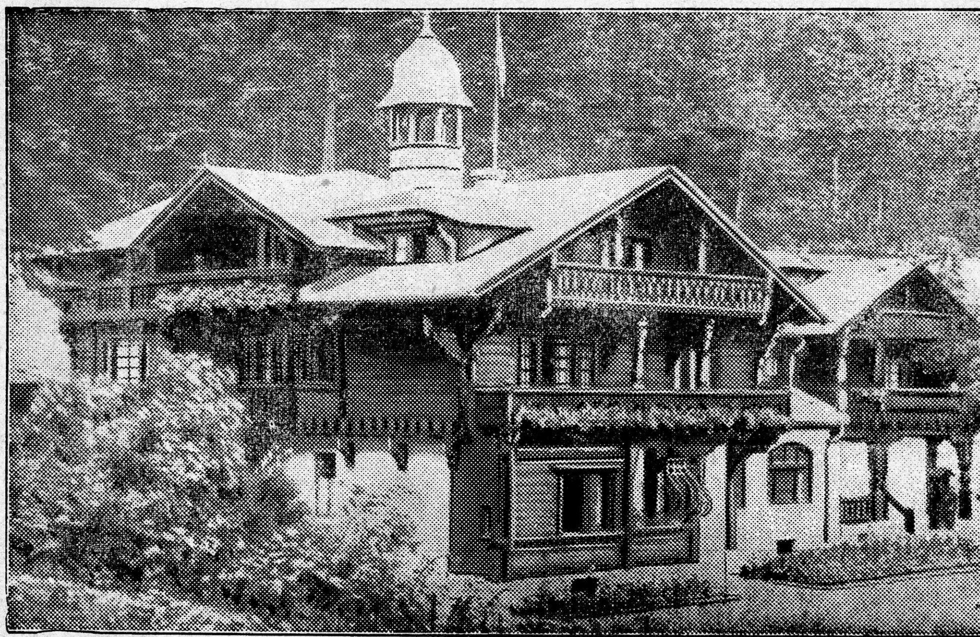

PRIRODOSLOVAC
CHARLES DARWIN
19. travnja navršila se 50. godišnjica njegove smrti

P R E K O O C E A N S K I P A
kojim će se učesnici hrvatskoga pohoda u Irsku vra

Gore l
BUENOS AIRES, GLAV
koji je za nedavne provale južnoam
od tih vulkana, bio sav u tami, a
vulkansk

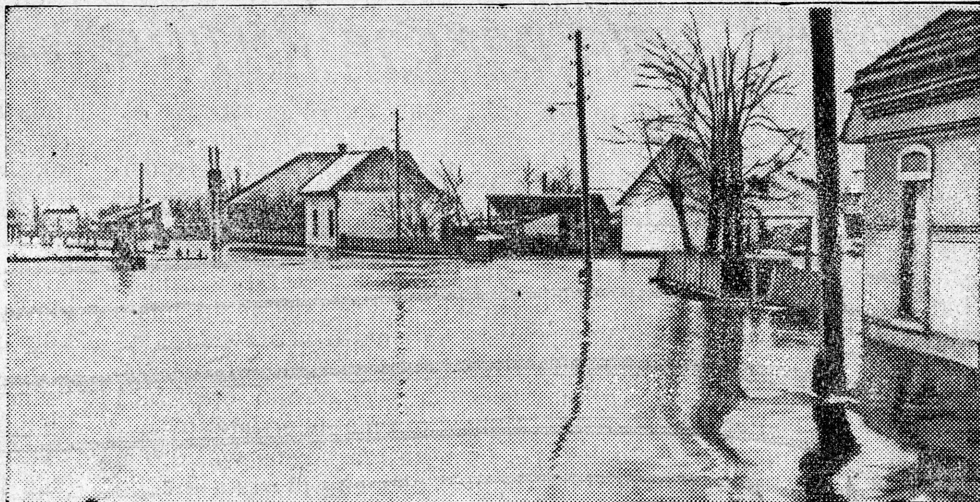
Gore u
FILMSKA GLUMI
preminula je u Londonu od bolesti,
ekspedici

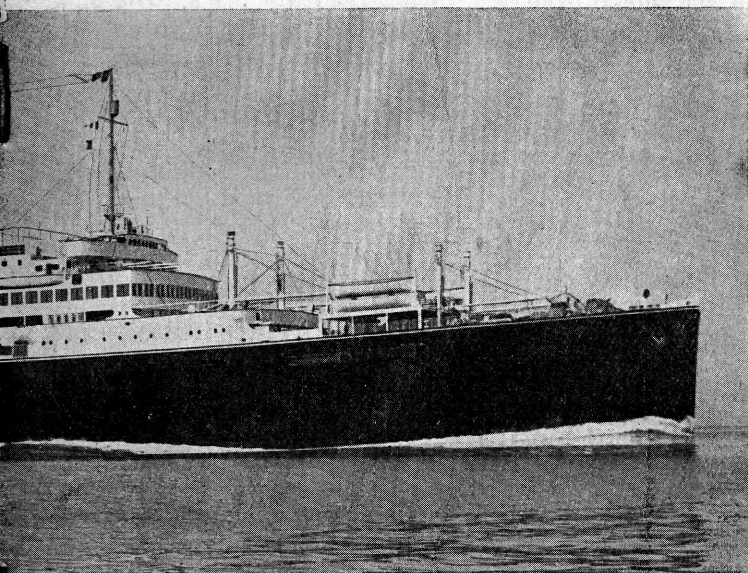
Gore
SAVA JE POPLAVILA M
duž cijele obale, te su

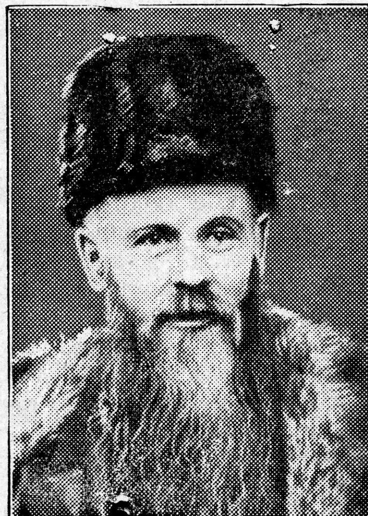
olje
RUMUNJSKI KRALJEV
koji je potpuno unište

Dolje
PROSLAVA 150. GOD
SIAMSKE DINA
u glavnom gradu Bangkok. Pros
spomenika, koji s

MISIONAR
ARSEN TURGUETIL,
koji već 30. god. djeluje među Eskimima, imenovan je biskupom zemalja Sjev. pola

R O B R O D „S A T U R N I A“
ćati iz Dublina do Cherbourga po Atlant:kom oceanu

ijevo:
NI GRAD ARGENTINE,
ričkih vulkana, iako udaljen 1300 km u okolici mu je napadalo mnoštvo ga pepela

sredini:
CA BETTY AMAN
, koju je dobila pri jednoj filmskoj ji u Afriku

desno:
NOGA SELA I GRADOVE
mnoga mjesta evakuirana

ijevo:
SKI DVORAC U SINAJI,
n od nedavnog požara

desno:
DIŠNJICE SADAŠNJE
ASTIJE CHAKRI
lava je započela otkrićem kraljeva e vidi na našoj slici

JEDNA LIJEPA DJEČJA KNJIGA*

NAPISAO STJEPAN DEVČIĆ

Julije Zeyer je jedan od jačih katoličkih pisaca iz posljednjih decenija prošlog stoljeća. Romantik i mistik. Po ocu potiče iz odlične njemačke elzaške porodice, a po majci imade židovske primjese u krvi, mati mu je bila iz ugledne češke židovske, trgovačke kuće. Život u praškom ghettu djelovao je sa svojim osebujnim načinom na osjećajnu dušu mladoga dječaka. Bio je zarana zatvoren u sebe, dalek vulgarnim stvarima, živeći od romantike viteških priča, maštajući o Artusu i njegovim vitezovima Okruglog Stola, o Harunu al Rašidu, bagdadskom kalifu, o Amadis de Gaulu itd. Ujedno je Prag, osobito Hradčani sa svojim starinskim utvrdama, palačama i katedralama stvarao u njegovoj nutrini vizije o prošlom, o zlatnim danima romantike, minuesanga, o ekzotici fantastičnih putovanja, o legendarnim gradovima i junacima. U početku liberal (više iz snobizma) ulazi sve više u sebe, spoznajući labavost materijalnog i upirući oči zvjezdanom smislu duševnog konvertira i smiruje se u katolicizmu. Naslijedivši oveći imutak živi osamljen, životom pravog čudaka u malenom češkom gradiću Vodnanu, odatle mnogo putuje po Španiji, Italiji, Tunisu, Grčkoj. Napisao je mnogo djela, bio je svestran, pisao je pjesme, epove, drame, romane, fantastične novele. Od romana mu je poznatiji »Andrija Černyšev« i »Marijin vrt«, a Knjižnica Dobrih Romana izdala je roman »Tajna lijepe Cvijete« (preveo Dr Josip Andrić).

»U k l e t i p l o v c i« su knjiga za omladinu. Fabula, zapletaji, nevjerojatne zgode, sve to spada u područje priče, no to nije ovdje novo, jer u svim Zeyerovim djelima miješanje zbiljnog i fantastičnog je neizbježivo. Pod tim šarenim kostimom bajke i čudesnog krije se zapravo dublji, za djecu i ne tako lako vidljiv smisao. To je zapravo legenda, gdje je prikazan simbolički razvoj i prijelaz iz feudalnih poganskih prilika u stanje kršćanske humanističke civilizacije. Barbarstvo, primitivizam krvne osvete »Božjega suda«, viteške pravde, sve je to imalo pasti kao nešto nepravedno, surovo i biti svladano kršćanskim načelom pregaranja, oprosta i ljubavi prema neprijatelju.

Ova knjiga spada svakako u bolju i plemenitiju vrstu dječjih pripovijesti, ne djeluje samo na dječju fantaziju već imade i duboku moralnu poantu.

Jednom je neki pravnik tražeći u narodnim običajima i pričama prve izvore prava napisao, da mnoge i mnoge priče imadu u sebi neki kriminalni elemenat. Detaljnije se time bavio kriminalni psiholog Dr E. Wulffen. Tako on navodi mnogo primjera u potvrdu toga mišljenja. Borba između dobra i zla — to je motiv koji je obrađen u svim pričama počevši od grčke mitologije (borba titana, Heraklo) pa preko sredovječnih priča sve do Zeyerova vremena. Opredjeljenje u toj borbi nije uvijek na strani dobra, nego često i na strani zla. Tako u priči o četiri lukava brata jedan je od njih tat i bude nagrađen za vještu i uspjelu krađu. U priči o Rolandu odrubi maćeha zabunom svojoj kćerci glavu (ovdje je pravo pobijedilo, ali sa protubrutalitetom, koji ju je slučajem stigao, jer je kćer zamijenila sa pastorkom). U bajci o Borovici maćeha daje pastorci, da si iz škrinje izvadi jabuku, ali kad je ona nagnula glavu unutra, maćeha pusti pokrov, i on odrubi djevojci glavu, koja se zakrvavljena otkotrlja među crvene jabuke.

Slične pojave nailazimo i u basnama. Lisac je univerzalni tip lukavca, vješt, spretan kao kakav moderni pustolov. Vuk jede djecu, samo da dobije sličan glas njihova oca.

Imade različitih priča, koje su čitala djeca i ne sluteći njihove istinske suštine. Ukleti plovci ne pripadaju u tu vrstu pripovijesti. Ovdje osveta nije prepuštena čovjeku, njegovu bijesu, samovolji i nepravdi, već Bogu. Zato knez Maeldun, koji plovi po moru sa šezdeset drugova, da osveti svog oca, koga su ubili gusari, mora proći mnogo neprilika, iskušenja, dok ne progleda. On je hrabar i prema ondašnjim običajima pravedan. U žeđi za osvetom ostavlja i ostrvo bogatstva, veselja, tuge, naslade, kušnje, jedino se kupa u vodi, od koje postaje do smrti mlad i snažan. U Maeldunu tamni zakon osvete buja u njegovoj krvi i zakovan karikama u davnu prošlost vuče sramotni lanac robovanja u budućnost. Tek kada on svlada sam sebe i oprosti krvniku svoga oca, pruži mu bratski ruku, tek onda je sva patnja, umor i lutanje okrunjeno činom, on pozdravlja svoga protivnika riječima Kristovim: »Mir neka bude s nama!«

Negdje pjevaju labudovi i zvone zvona, time bi bila i dovršena ova priča o ukletim plovcima, završena ovim kristijanskim legendarnim svršetom o sv. Patriku i dolasku monaha u Irsku.

Tako je ova knjiga jedna od boljih stvari, u kojima će djeca naći daleki čar poezije, dobru moralnu pouku, isprepletenost i fantastičnost bajke, legendarnu toplinu. Oprema je knjige vanredna, a osobito crteži Kamila Ružičke su izvrsni, u stilu priče, pristupni djeci i vrijedan originalni prilog ovoj knjizi.

---

*) Julije Zeyer: UKLETI PLOVCI, preveo Makso Kuntarić, ilustrirao Kamilo Ružička, Knjižnica Dobre Djece, knjiga druga, izdala Kuća Dobre Štampe 1932., cijena uvezano 25 Din.

Pojedinačke i društvene težnje

Napisao Ivo Šimetin

Čovjek živi u društvu. Nema danas više Robinzonâ, koji bi živjeli daleko od ostalih ljudi, osamljeni na kakvom pustom otoku ili u kakvoj zabačenoj špilji. Sama narav tjera čovjeka u zajednicu. Svaki od nas traži društvo ljudi. Čovjek je dakle društveno biće. Ali čovjek je i individuum, pojedinac različit od ostalih ljudi. Svaki čovjek ima neke svoje osebine, koje ga dijele od drugih ljudi. Pogotovu svaki čovjek ima posebnih vlastitih interesa i težnja, koje čuva i brani protiv svakoga.

Zajednica ili društvo je skup pojedinaca. Zajednica opet ima svoje interese i svoje težnje, različite od interesa i težnja svakoga od onih, koji sastavljaju tu zajednicu. Jer čovjek stupajući u zajednicu žrtvuje nešto od svoga za zajednicu. Kad toga ne bi bilo, kada bi naime svaki pojedinac ulazeći u zajednicu ostao potpuno kod svojih ličnih interesa i težnja, zajednica ne bi mogla ni postojati. Ali budući da imade zajednicâ, koje postoje i mimo volje pojedinaca, koje su prisilne, čovjek htio ne htio ovima mora pripadati i time žrtvovati više ili manje od svojih interesa i težnja. Svaki je čovjek član neke obitelji, neke države, a onda i svekolike ljudske zajednice. Interesi tih zajednica često se sukobljuju s interesima pojedinih pripadnika tih zajednica. Nastaje borba interesa pojedinačkih i društvenih. Ta borba je neminovna, ona se vodila od postanka roda ljudskoga, vodi se danas, a vodit će se, dok bude ljudi i društva.

Postoje dakle individualne i socijalne težnje među ljudima. Sama narav nagoni čovjeka na suradnju sa drugim ljudima, sa društvom. To je vječni zakon usađen u čovjeku. A budući da je taj zakon vječan, on je nepromjenljiv, nužan i neoboriv. Suradnju između čovjeka pojedinca i zajednice nužna je, ona se ne da uništiti. Ne da se radi toga ni zamisliti poredak u svijetu, koji bi isključivao od suradnje bilo čovjeka bilo društvo. Svaka međutim saradnja teži k sporazumu, k podjeli snaga i traži uravnoteženje tih snaga. To je drugi naravni zakon, koji djeluje među čovjekom i društvom. Individualne i socijalne težnje nužno vode k ravnovjesju. Prevaga individualnih težnja izaziva otpor socijalnih težnja i obratno, a tada dolazi do poremećenja ravnovjesja, javlja se kriza. Što jedne težnje više potiskuju druge, kriza je veća i jača. Kriza je dakle samo posljedica neuravnoteženosti pojedinačkih i društvenih interesa i težnja.

I uzrok je današnje opće krize u svijetu u poremećenom ravnovjesju. U naše doba prevlađuju pojedinačke težnje, koje su se osilile na štetu onih društvenih, i zato proživljavamo ovu krizu. Do današnje prevage pojedinačkih težnja doveo je onaj društveni sistem, koji je u nauci poznat pod imenom l i b e r a l i z m a.

Liberalizam je proglasio slobodu čovjeka pojedinca, slobodu na duhovnom, gospodarskom, društvenom i političkom polju. Neobuzdana i surova sebičnost zarobila je pojedince, bezobzirna utakmica zavladala je u društvu, sva djelatnost ljudska uperena je na to, da koristi pojedincu. Liberalizam je doveo čovječanstvo do toga, da se ono podijelilo na bogataše i siromahe, na izrabljivače i na izrabljene, na one, koji rade i na one, koji živu od tuđega rada. S jedne strane stoji šačica imućnih, a s druge bezbroj sirotinje. Iz toga porodila se današnja opća i teška kriza, bolesno stanje sadašnjeg društva. Prevladali su pojedinački interesi na štetu cjeline i do krize je moralo bezuvjetno doći.

Ali javio se otpor, nastala je reakcija. Ta reakcija dolazi od k o m u n i z m a, koji je nasuprot pojedinačkih težnja istakao društvene težnje. Komunizam uči, da je društvo, zajednica sve, a pojedinac treba da se sasvim potčini zajednici. Nema i ne smije biti privatnog vlasništva, napose treba sva proizvodna sredstva podruštveniti, socijalizirati. Čovjek pojedinac prema komunističkoj nauci mora postati sluga i rob zajednice. Ona će određivati, što svaki ima raditi, a od zajednice će opet svaki dobivati, što mu je nužno za život. Ne ide li to milom, poći će silom. Takva sila zacarila se u današnjoj boljševičkoj Rusiji. No komunizam je isto kao i liberalizam jednostran, jer traži prevlast društvenih težnja, a zabacuje pojedinačke, čime i on dolazi u sukob sa naravnim zakonima suradnje i ravnovjesja, u ljudskim težnjama. Ni liberalizam ni komunizam dakle nemogu da po svojim načelima zdravo i trajno urede ljudsko društvo niti mogu donijeti mir i blagostanje ispaćenom čovječanstvu, jer su protunaravni.

Da se ostvari i održi suradnja i ravnovjesje među pojedinačkim i društvenim težnjama i interesima, nužno je točno odrediti s jedne strane prava i dužnosti čovjeka pojedinca, a s druge prava i dužnosti zajednice. To je put rješenju svake krize, pa i ove današnje.

A je li tko dosada pokazao taj pravi put čovjeku? Je li tko dao čovječanstvu tu magnu kartu pravâ i dužnosti i čovjeka i zajednice? Jest, nalazimo to u Dekalogu, u zapovijedima Božjim: ljubi bližnjega, poštuj starije, ne ubij, ne ukradi, ne reci krivo, ne poželi tuđega itd. Zar to nije put k idealnoj suradnji i ravnovjesju svih pojedinačkih i društvenih težnja, interesa i nastojanja, put k ozdravljenju bolesnog čovječanstva i rješenju današnje krize?

FILMSKI SVIJET

KINEMATOGRAFIJA I RAD KATOLIKA NA MEĐUNARODNOM POLJU

Vatikanski dnevnik »Osservatore Romano« donosi ovaj zanimljivi članak o radu katolika na kinematografskom polju.

Raširenost kinematografije po svim dijelovima svijeta te pretvaranje nijemog filma u zvučni pojačalo je potrebu, da se katolici po svijetu još jače zabave pitanjem ćudorednosti filmova s obzirom na mladež. To je pitanje postalo međunarodno. Nema mnogo godina od početka poduzimanja te vrste rada. Zanimljiv je kratak osvrt na povijest toga rada.

Prvi put je o kinematografu bilo govora na VI. internacionalnom kongresu katoličkih ženskih udruženja, koji se držao u Rimu u oktobru g. 1925. Komisija, koja se brinula za zaštitu ćudoređa, uvidjela je poslije izvještaja, koje je podnijelo oko 80 podružnica, žalosne posljedice od nećudorednih prizora u kinematografima. Zaključeno je, da se u svakoj državi osnuje katolička organizacija, koja bi pratila rad nesamo kazališta i štampe nego radija i kinematografa, te pazila, da se primjenjuju pravila o cenzuri ili zahtijevajući još strožije odredbe za zaštitu ćudoređa, a posebno za zaštitu mladeži. Pozvane su sve pojedine članice, da ne prisustvuju nemoralnim komadima i da budno paze, da se mlađi toga čuvaju, da nastoje, da novine donose zdrave i nepristrane ocjene komada. Upozorene su posebno majke, neka sudjeluju lično kod svih udruženja i lica za cenzuru. Na koncu (a to je bila srž buduće međunarodne organizacije) izražena je želja, da katolici u svim zemljama u savezu sa Centralnim odborom načine popis svih nemoralnih filmova u svakoj državi s potrebnim opaskama.

Na slijedećem međunarodnom vijećanju ženskih udruženja u Friburgu u travnju 1927. god. nekoje izaslanice su zamolile glavnu predsjednicu gđu Sternberghe-Engeringh iz Utrechta, neka sazove katolički međunarodni kinematografski kongres, te da se održi ujedno sa sedmim općim kongresom ženskih udruženja u travnju 1928. god. u Hagu.

Već nekoliko godina je postojalo u Rotterdamu katoličko udruženje, koje je upravljalo radom Katoličkog ureda za međunarodnu propagandu poučnih filmova. Pomoću ovog ureda uspjelo je gospođi Sternberghe prirediti prvi međunarodni filmski kongres. Kongres se držao 23. do 25. travnja 1928. i to uvijek po podne, a ženska su udruženja imala svoja vijećanja prije podne. Na tom se kongresu raspravljalo o filmskom pitanju s obzirom na vjeru i ćudoređe. Kanonik Brohée iz Luvena obratio se u svom govoru na katolike pozivajući ih, da je krajnji čas, da se počnu zanimati za tu važnu granu. Isti je u članku u dnevniku »Osservatore Romano« sa žalošću ustvrdio, kako se katolici kasno počinju baviti tim pitanjem, kad je već više od trideset godina postojao film. Njegovo djelovanje trglo je pomalo i katolike iz mrtvila. Zamolio je sve one, koji su se rado odazvali pozivu organizatora kongresa, neka se ne razdvoje, prije nego li su postavili neku međunarodnu osnovicu s namjerom, da se čuva ćudorednost u filmu. Pozvao je, neka se nastoji u svim državama osnovati katolički institut, koji bi stalno bio učlanjen u velikom međunarodnom udruženju, te neka se nastoji za to osvojiti štampa. U tome za uzor može poslužiti Njemačka, gdje oko 65 dnevnika redovno donosi kritičke izvještaje o svim nemoralnim filmovima, a to vrlo uspješno djeluje na proizvađače.

Ali najvažnija točka kongresa u Hagu bila je odluka, da se osnuje stalni katolički međunarodni filmski odbor, kojemu su pravila potvrđena 17. lipnja 1929. u Münchenu na drugom međunarodnom filmskom kongresu. Uprava se sastoji od izaslanika udruženja pojedinih država. Osim toga ima članova dopisnika, gdje još nema osnovanih udruženja. Svrha je tog međunarodnog udruženja, da bude potpuno na javnu korist, a rad mu je isključivo moralnoga karaktera.

(Nastavit će se)

SVEGA POMALO

Zbog vijenca na glavi. Za vrijeme rimske carevine vijenci ruža bili su znaci radosti i veselja. Za vrijeme slavlja ili gozbi stari su Rimljani nosili vijence ruža na glavi. Ali ih nitko nije smio nositi, ako je državi prijetila kakva opasnost. Rimski pisac Plinije priča, kako je neki bankar Fluvije za drugog punskog rata priredio kod svoje kuće malu gozbu i tom prilikom izašao na balkon. Kad je svjetina ugledala Fluvija s ružinim vijencem na glavi, jurišala je na kuću. Bankar je bio uhapšen zbog tog ružinog vijenca i bio je pušten na slobodu tek, kad je drugi punski rat bio završen.

Sedamdesetpetu godišnjicu svadbe proslavio je jedan bračni par u selu Coregna u Italiji: muž ima 94 godine, a žena 98. Zaista velika rijetkost. Za 25. godišnjicu svadbe postoji naziv srebrna svadba, za 50. godišnjicu zlatna svadba, za 60. godišnjicu dijamantna, za 70-godišnjicu briljantna, a za 75-godišnjicu svadbe još nema sličnoga naziva.

Novinarska visoka škola otvorit će se naskoro u Bukureštu. Prije nekoliko dana održano je u kraljevskom dvoru krunsko vijeće, na kojem je između ostaloga donijeta odluka o osnutku visoke novinarske škole. To će biti neka vrsta novinarske akademije, kakve već postoje u Pragu, Parizu i Zürichu. Krunskom vijeću su prisustvovali i svi direktori bukureštanskih dnevnika, a opširan referat o osnivanju novinarskog sveučilišta podnio je rumunjski šef odjeljenja za štampu Filoti. Za prvog rektora tog novog sveučilišta izabran je sadašnji predsjednik vlade Jorga. Većina predmeta na sveučilištu predavat će se na francuskom jeziku, tako da će novinarsko sveučilište posjećivati i stranci.

Poljubac u radiju. Često se dešava, da u drami, koja se prenosi radijem, dolazi i do poljupca. No muka je bila s tim poljupcima, kako ih udesiti, da ih radio-slušači što bolje čuju. Ustanovljeno je, da se najbolje čuje poljubac u naličje ruke. I to je sad uvedeno u praksu. Zato neka svaki radio-slušač, kad u radiju čuje poljubac, ne misli, da je to pravi cjelov u lice ili čak možda u usta, nego jednostavna varka: pusti poljubac u ruku, i to još k tome u vlastitu!

KAZALIŠTE

»POP ĆIRA I POP SPIRA«.

U ponedjeljak 18. travnja proslavio je u zagrebačkom kazalištu 25-godišnjicu svoga glumačkog rada popularni glumac Zvonimir Tkalec. Iza pozdrava, čestitaka i darova, koje su iznijeli pred njega njegovi prijatelji, znanci i štovatelji, nastupio je svečar u ulozi crkovnjaka Arkadija u drami o »Popu Ćiri i popu Spiri«, koju je za pozornicu udesio Božidar Kosar prema istoimenom romanu najjačeg srpskog humorističkog pisca Stevana Sremca. (Rodio se god. 1855., a umro god. 1906.). Vrlo malena uloga za jednu ovako veliku zgodu! Ali je Tkalec svejedno i u njoj znao iznijeti dobar dio svojih karakteristika i svoju glumačku vještinu.

Dramatizacija opsežna Sremčeva djela problem je sama za sebe, koji je B. Kosar riješio tako, da je ekscerpirao glavnu nit radnje iz mora zgoda i nezgoda, koje auktor iznosi, i raspodijelio je u pet činova, koji se događaju izmjenično u domovima popa Ćire i popa Spire. Nastojao je, da se što manje odaleči od originala, pa je i dijaloge i fraze jednostavno prenosio iz Sremčeva djela u svoju dramu, no čitava je poteškoća te metode u tome, što je Sremčevo djelo epske naravi, a što pozornica traži jedino — dramu. Onu nutarnju snagu i dramatiku, koja se nalazi i u epskom Sremčevu djelu, nažalost nije B. Kosar uspio da do kraja na pozornicu iznese, a i tipovi su mogli biti jače i efektnije karakterisani. Ovaj zadnji nedostatak skrivila je dobrim dijelom i režija, koju je vodio Aleksandar Binički poantirajući grotesku na onim mjestima, gdje često ni ne ide, a propuštajući je na onim mjestima, gdje bi vrlo dobro došla. Na najviše mjesto nedostajao je adekvatni tempo, koji je tuitamo prijećila i dramatizatorova razvučenost.

Sadržaj komedije sastoji se u ovome: Bila dva popa. Svaki od njih imao popadiju i kćerku za udaju. Živjeli u sreći i ljubavi punih 30 godina. No jednoga dana grdno se zavadiše otimajući se za zeta dvije popadije i zametnuše razdor među obiteljima. Posljedica te svađe je bila, da je pop Spira izbio popu Ćiri jedan zub. Obojica putuju k patrijarhi, da im sudi. Ćira nosi svoj zub kao »corpus delicti«, ali mu ga, na putu Spira otimlje i podmeće mu ogromni konjski zub. Od toga eto prave komedije, koja na koncu konca i opet završava mirom obiju obitelji i udajom obiju njihovih udavača.

Glumci su se napinjali, da dadu najbolje što mogu u granicama, koje im je opredijelio dramatizator i režiser. Napose treba istaknuti Paulu Herzberger u ulozi pop Spirine Jule. Popa Ćiru glumio je A. Binički, njegovu ženu Persu E. Hafner Gjermanović, njihovu kćerku Melaniju K. Elvić Frlić, popa Spiru Predrag Milanov, njegovu ženu Sidu Jovanka Jovanović, učitelja Petar Petrović, brica Šacu Ljubomir Jovanović, a seljaka Tocilova M. Matošević. **L. P.**

KRISTIK

BRETONSKA PRIČA — ČEŠKI NAPISAO JULIJE ZEYER
PREVEO MAKSO KUNTARIĆ — ILUSTRIRAO K. RUŽIČKA

(NASTAVAK.)

A sve više je mrzila na siromahe, koji su je gledali kao sebi jednaku. Htjela je da vrijedi više nego oni, makar nije bilo opravdano, barem na oko! Htjela je ludo, da joj se klanjaju barem za svoju prošlost. Kada joj je Bog darovao dijete, nije pozdravila svoga sina kao utjehu, ljutila se na taj novi teret, i jedino, čega se sjetila, bilo je, što joj se time pružila prilika, da se približi obudovjeloj dami, koja je vladala nedaleko u ponositom dvorcu, a koja se nije na nju ubogu ni osvrtala. Rekla je stoga svomu mužu: »Idi i zamoli damu u dvorcu, da kumuje našemu sinu. Kum može biti bilo tko, svakomu će biti drago, bude li mogao stajati s tako uzvišenom gospođom kod krstionice.«

»Koliko muka zbog tako suvišnoga stvorenja!« jadao se muž lijen da ide komad puta po kuma. »Zar mora biti to derište pokršteno? Pa tako odmah?« »Isuse moj!« kliknula je žena, »zar ne vidiš, kako je slab? Zar da umre bez krsta? Idi, idi brzo!« Guilven je stoga išao, premda nerado. Upravo je kod šume pod starim hrastom ugledao starca. Bio je dosta siromašna izgleda, ali je na njem bilo nešto osobito, nešto mu se sjalo iz očiju, što je Guilvena začudilo tako, te se otrijeznio, pa mu je bilo, kao da stoji pred oltarom u crkvi. »Kamo hitiš?« upitao ga starac.

»Žena me moja šalje po kumu za naše novorođenče,« reče Guilven i morao je skinuti šešir pred starcem, a da nije znao zašto.

»Kuma si još nijesi osigurao,« reče starac, »ne traži drugoga, ja ću ti biti kum. Sutra kada dođeš s kumom i s djetetom u crkvu, ja ću vas već ondje čekati.«

Kamo je dospio najednom starac? Nije bilo o njem traga, kada je izrekao ove riječi, ali su sva stabla svečano zašumjela, a Guilvena je zazeblo na leđima. Bježao je u dvorac.

Nije to išlo ondje s kumstvom tako glatko kao na kraju šume. Dama, ohola i tako bez ljubavi kao sama Anaika odvratila je Guilvenu na njegovu molbu s prezirnim smiješkom:

»Što se to usuđuješ?« upitala ga. »Ja da budem kumom djetetu takvoga ništavca, kakav si ti? Idi zamoli dolje u kuhinji moju služavku, ako bude htjela, dopustit ću joj, da ide. To je jedina milost, koju ću ti iskazati.

»To je jedan đavao,« rekao je Guilven ljutito i neuljudno, pa je pošao moliti služavku. Ona, koju su u dvorcu držali posljednjom, stvorenje priprosto i pobožno, jedina je uslišala, i to s radošću, molbu Guilvenovu, pa je išla stoga drugi dan s djetetom u crkvu, gdje je već čekao starac iz šume po svom obećanju. Došao je zatim i Guilven. Na krstu su dali djetetu ime Kristik. Kad su izišli iz crkve, rekao je Guilven: »Sada ćemo poći u krčmu!«

»Ne,« rekao je starac, »idi kući, otvori sanduk i naći ćeš ondje spremljeno za gozbu. Ali zapamti: ne podavaj se od danas piću i budi prema svojoj ženi ljubazan.«

»Dobro, dobro,« odgovori Guilven pokorno i pođe s kumom i djetetom ravno kući. Starca je kao i jučer nestalo.

Ušavši u sobu reče Guilven laskavo svojoj ženi.

»Moja draga, što želiš? Bijeloga hljeba? Slatkoga vina? Paštete?«

Anaika je mislila, da joj se ruga, ali je on otvorio sanduk i gle, bilo je ondje izobila svega, što je grlo poželjelo! I od onoga dana, štogod su sebi Anaika i Guilven željeli, to su nalazili u sanduku, bilo jelo, odjeću ili novce. Tako su dakle bili okretom ruke najednom više nego imućni. Nijesu mogli ni vjerovati svojoj sreći, a nijesu se usudili da pogađaju, tko je tajanstveni kum njihova djeteta bio. Guilven je prestao piti i bio je veoma ljubazan prema ženi, pa im se tako sreća smijala kao zlatno praskozorje.

Što su nazivali srećom, nije bila ipak ona prava sreća, nije imala sjedište u njihovim srcima, bilo je to samo zadovoljstvo s onim velikim obiljem svagdašnjega života. Anaika je bila srećna prije svega zato, što je opet stajala visoko, kako je sebi mislila, jer joj se opet svatko ulagivao i jer nije više morala zavidjeti ni dami u dvorcu. I tako se dogodilo, da se nije znala radovati ni onomu, što ju je imalo najviše činiti srećnom, nije vidjela ni shvatila, kako je neobično dobro bilo njezino dijete i kako je bilo nadareno duševnim darom.

Kristik je rastao kao ruža i svatko ga je ljubio i svatko ga je više cijenio, nego što su to činili njegovi vlastiti roditelji, koji su mu štošta prebacivali, jer ga nijesu shvatali. Nije bilo na primjer Anaiki po volji, što je Kristik tako nježno ljubio svoju kumu, onu ubogu služavku iz dvorca, koja ga je pohađala i pokazivala prema njemu veliku ljubav. Za Anaiku je bila ta kuma samo mučna uspomena na poniženje i na dobu siromaštva. Prezirala ju je, stidjela se zbog nje. Čudila se, što se Kristiku toliko sviđa na toj ženskoj, što ga privlači k njoj. Nije znala, da je ta prezrena čuvala, ne znajući to, u sebi blago: srce puno ljubavi! Za Anaiku je to bila služavka, i ništa više, i nametnica. Na tajanstvenoga se kuma u kući zaboravilo kraj samih njegovih čudesnih darova — ali »na onu« nije Anaika zaboraviti mogla, činilo joj se, da je vječito nazočna.

Jadnica se napokon uklanjala kući onih neprijaznih ljudi te je bila zadovoljna, ako je vidjela kadgod Kristika negdje u poljima ili u šumi. Polazio je sada već školu u susjednom selu, a put ga je vodio krasnim gajem, gdje je stajala stara kapela, koja se raspadala u ruševine. U ljetu, kada je bilo lijepo vrijeme, sastajale su se ondje žene i djevojke iz selâ, da u sjeni te male crkvice predu, pjevale su ondje pjesme i pričale priče. Kad bi vidjele Kristika, da ide onuda, pozvale bi ga k sebi, jer su veoma voljele to čedno, tiho dijete, a Kristik je rado stäo kod prelja i mnogo ih puta iznenadio svojim govorom. Govorio je tako mudro i lijepo, da im je bilo kao kod propovijedi u crkvi, pa su se divile, odakle Kristiku to znanje i kakav to čudan sjaj plamti iz njegovih očiju.

Događalo se, da je Kristik mnogo puta u takvim razgovorima zaboravio na školu, došla je napokon pritužba učiteljeva Kristikovim roditeljima. Onaj je put došao kući u pratnji svoje kume, ova je htjela da se zauzme za Kristika kod Anaike, ali je to bio za oboje rđav dan. Anaika je istjerala kumu oštrim riječima iz kuće i zabranila joj, da se ikad više ne usudi govoriti s Kristikom. Kad je Kristik zaplakao, uzeli su mati i otac metlu i počeli dječarca nemilo tući. Kristik se tresao pod udarcima, ali nije vikao, nekakav ga je čudan duh najednom obuzeo i ne znajući ni sam, što govori, rekao je:

»Oče moj, ti me danas ponizuješ — a doći će dan, kada budeš htio u poniznosti moje noge prati! A ti, majko moja, uzet ćeš ručnik, da mi jednako ponizno onda otareš noge!«

Roditelji su ga prestali tući, ispale im metle iz ruku od samoga bjesnila, i od to su doba smrtno mrzili na Kristika.

Mržnja je strašan otrov i djeluje upravo ludilom. Padne kao iskra u naše srce, gori, gori tinjajući, dok najednom ne provali u neiskazani, zatorni požar. Nemili roditelji nijesu mogli Kristika više ni mirno pogledati, njegov ih je pogled dražio pa su željeli da se riješe njegove nazočnosti. Razmišljali su, što da započnu s njime, a napokon ih je smela njihova mržnja na nj tako grešno, da su masno potplatili surovoga slugu u kući, da izvede Kristika daleko u tamnu šumu i ondje ubije. Rekli su mu podmuklo:

P R I V E Z A O G A J E K S T A B L U . . .

»Ako nam doneseš njegovo srce na zdjeli, zasut ćemo te zlatom!«

Sluga se dao nagovoriti, ali kada je bio s Kristikom sàm u onoj tamnoj šumi, tako svečanoj kao crkva, gdje su ptice tako milo pjevale i vjetar šaptao, pa kad je Kristik svojim nebeski čistim pogledom na nj pogledao i nevino ga upitao:

»Zašto si tako blijed i zašto tvoje oči tako divlje na me gledaju? Da li sam te ja uvrijedio?«

Tada je uzdrhtalo srce slugino od smilovanja i nije mu bilo moguće ubiti dječarca. Privezao ga je samo k stablu i rekao:

»Ne vrati se nikad kući, ako se spasiš! Zapovjedili su mi tvoji roditelji, da te ubijem!«

(Nastavit će se.)

ŠALE

Ne može sjediti. Tetka: »O Karlo! Lijepo je od tebe, da si me posjetio. Sjedni!«
Karlo: »Ne mogu, tetice, jučer sam dobio svjedodžbe.«

Čestitka. Majka uči Ivicu čestitku za strica: »Dakle još jednom: — Dragi striče, danas je tvoj imendan...«
Ivica: »Dakle još jednom, dragi striče...«
Majka: »Ti si pravi magarac!... Još jednom!«
Ivica: »Ti si pravi magarac, dragi striče, danas je tvoj imendan.«

Uobražena bolest. Liječnik: »Vaša je žena posve zdrava. Ona je svoju bolest sebi samo uobrazila. Dat ću joj zato posve bezazlenu vodu, neka se ona uobrazi, da je to pravi lijek.«
Muž pacijentice: »Dobro. Onda vam ne ću ništa platiti, a vi sebi uobrazite, da je račun plaćen.«

Pretekao ju je. Majka (sinčiću): »Oskare, ti si opet zapustio glasovir! Zašto ne sviraš? Ako opet nastaviš marljivo svirati, dobit ćeš svake nedjelje pet dinara.«
Sinčić: »Gle, gle! A naš mi susjed daje nedjeljno deset dinara, da ne sviram...«

U trgovini cipela. Prodavačica: »Milostiva, vrlo mi je žao, da vas ne mogu poslužiti. Vi želite cipele, koje su iznutra velike, a izvana malene. No takvih nažalost nemamo na skladištu.«

Kiselo grožđe. Pavlu su u kavani ukrali krzneni kaput. Zato je on dao u novine ovaj oglas: »Tat, koji mi je odnio iz kavane moj krzneni kaput, već je prepoznat. Ako ne preda kaputa, bit ću prisiljen predati tata policiji.«
Drugi dan došao je na taj oglas odgovor u drugim novinama: »Prepoznati tat duboko žali svoje djelo, te moli vlasnika, neka dođe po svoj kaput.«

Pošteni provalnik. Sudac: »Vi ste provalili u trafiku i odnijeli kutiju cigareta od 100 dinara. A zašto ste provalili u blagajnu?«
Provalnik: »Htio sam u nju staviti 100 dinara.«

Iza pola noći. Stranac: »Molim vas, koji će me broj električne željeznice povesti na glavni kolodvor?«
Domaći »Broj 2.«
Stranac: »Koliko ću morati čekati na prva kola:«
Domaći: »Pa tako do nešto iza šest sati ujutro.«

Njemački. Bio Slavonac tri dana u Beču, pa ga na povratku upitaše:
»Jesi li naučio njemački divaniti?«
»Kako da ne bih naučio!«
»No, pa kako se po njemački zove konj?«
»Ferd.«
»A kobila?«
»Ferduša.«
»A ždrijebe?«
»Baš onaj dan, kad sam odlazio, imali su mu nadjeti ime, pa eto ne znam, kakvo su mu dali...«

Kukavica. Tetka, koja vrlo slabo čuje, pošla je s Ivicom na šetnju. Stigli su do željezničke pruge. Baš u to vrijeme prolazio je prugom vlak, a lokomotiva soptala tako glasno, da je parala uši. Tetka napne sluh, pa se okrene Ivici i sa smiješkom mu reče:
»To je prva kukavica, koju sam ove godine čula!«

Najbolji dječak. Danica: »Mamice, naš Ivo je najbolji dječak na svijetu.«
Mama: »Zašto, Danice?«
Danica: »Kad uveče molim, uvijek čeka, da dovršim, pa na koncu rekne: Amen!«

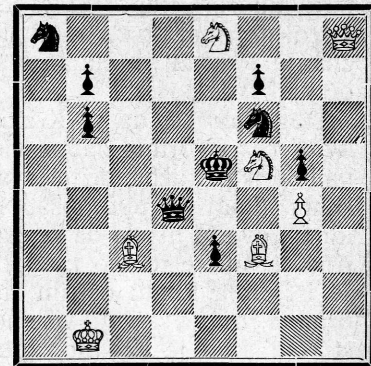
Dan Gospodnji. Katehet: »Kaži mi, Ančice, koji je dan Gospodnji?«
Ančica: (Šuti).
Katehet: »No... pa kada tvoja mamica ide u crkvu?«
Ančica: »Onda, kad ima novu haljinu.«

Tko mu daje. Učitelj: »Od čega su poplati?«
Učenik: »Od kože.«
Učitelj: »Odakle koža?«
Učenik: »Od krave.«
Učitelj: »Ko ti dakle daje obuću?«
Učenik: »Otac!«

ŠAH

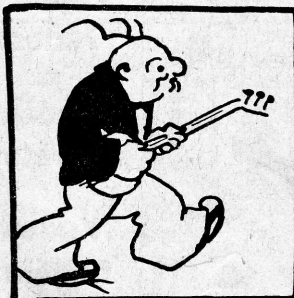
Problem broj 5.

G. Salinger, Sl. Požega

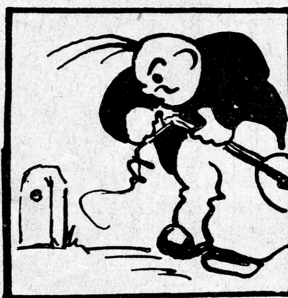

Bijeli matira u tri poteza.

DOBRIJAN I NJEGOVA TAMBURA

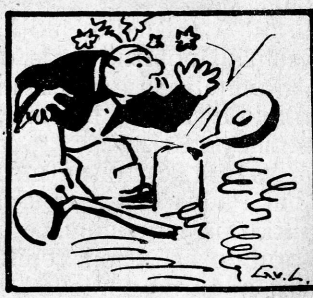
Od svih tamburaša,
koje zemlja ima,
najbolji je opet
čika među svima.

Na tamburi svira
poput slavuj-ptice,
Al mu eno tanke
popucale žice!

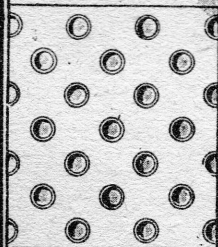

Muči nam se čika,
hude li je sreće:
pucaju i žice,
koje tek sad meće.

Njemu se u duši
ljuta srdžba kupi,
dok o kamen tvrdi
tamburicom lupi...

Fig. 2

Fig. 1

Još samo do 1. svibnja

dobivaju se srećke lutrije za gradnju katoličke katedrale u sjedištu nadbiskupije beogradske. I vi treba da pomognete ostvarenje toga monumentalnoga katoličkoga hrama Božjega kupnjom koje srećke, koja vam može u sretnom slučaju donijeti i veliki dobitak.

LJETNE BLUZE

Početkom toploga ljeta pokazuju se lagane bluze živih boja ukrašene na rubovima lijepim vezivom.

Napravljene su većinom iz engleske tkanine, vrlo su jednostavne i zgodno pristaju i uokolo bijelo opšivene kao na našoj prvoj slici iz tkanine pod 1. Šivanje je te bluze vrlo jednostavno. Uzduž bluze na grudima se nalazi vrpca od tkanine, na kojoj su poredana puceta, a o pojasu se postavlja pojas. Za takvu zgodnu i elegantnu bluzu treba 1m 40 cm ažurirane tkanine 95 cm široke i osam kristalnih puceta.

Druga je bluza isto iz lake bijele ili cvjetaste tkanine i cvjetnastim ažurom. Ukrašena je ovratnikom iz finog pergala. Bluza se sprijeda rastvara i na tom otvoru se križa posuvratak od istog materijala kao i ovratnik. Posuvratak je pričvršćen vrpcom pri otvoru i zgodno zatvara bluzu. Šavovi se mogu okružiti s malim valencijskim čipkama. Iste se čipke mogu staviti na dnu rukava i bluze. Za tu bluzu treba 1 m 80 cm ažurirane tkanine 95 cm široke.

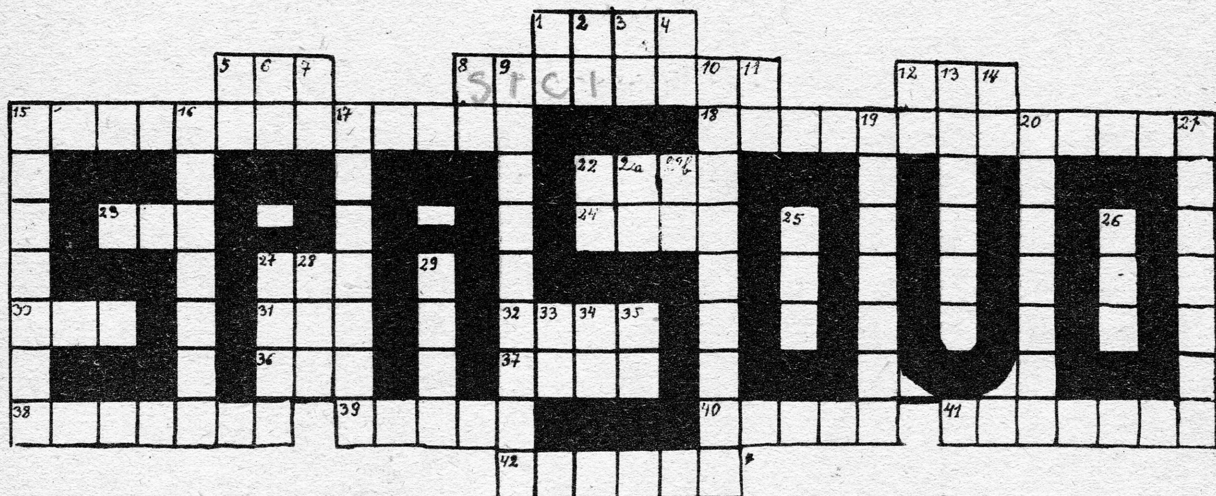
Treća je haljina iz bijelog, svijetlog, ružičastog, narančastog, svijetloplavog ili zeleno (Nil) lanenog platna, ukrašena zgodnim motivom na lijevoj strani struka. Na vratu i rukavima se također izvede sličan motiv. Rubovi su ukrašeni ili lijepim valencijskim čipkama ili izrezuckanim tulom. Ukrasi su u plavoj, ružičastoj, zelenoj, žutoj boji na bijelom platnu, a bijeli na obojanom platnu. Pri dnu prsiju na bluzi je ažurirana linija. Za tu je potrebna tkanina 0 m 08 cm ili 0 m 10 cm. Za bluzu treba 1 m 90 cm lanenog platna 88 cm širokog.

Ilustrovani tjednik „Obitelj" izlazi svake nedjelje. Pretplata 30 Din na tri mjeseca, za inozemstvo 3 dolara godišnje. Pretplata se plaća unaprijed Rukopisi se ne vraćaju. „Obitelj" izdaje Konzorcij Kuća Dobre Štampe. Za izdavača i uredništvo odgovara Dr Josip Andrić, glavni urednik „Obitelji", Zagreb, Trenkova 1. Adresa uredništva i uprave „Obitelji": Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21. Telefon 54-17. Ček. rač. pošt. šted. br. 33.536. „Obitelj" se tiska u Tiskari Narodnih Novina u Zagrebu. Za tiskaru odgovara V. Kirin, Zagreb, Deželićeva ul. 2.

Z A G O N E T K E

1. Križaljka

Sastavio *Mato Perinić*, Zagreb

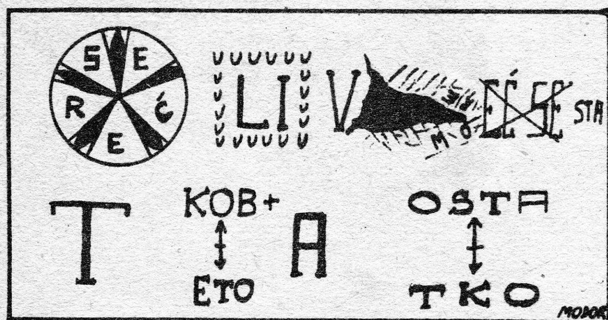

Vodoravno. 1. Stara pokrajina evropske države. 5. Ćutilo. 8. Otok u Sredozemnom moru. 12. Dio glave. 15. Roman K. D. R. 18. Latinski naziv za našu zemlju. 22. Bog ljubavi. 23. Umjetnina. 24. Dio riječi. 27. Poklon. 31. Muško ime. 32. Dio tijela. 36. Jad. 37. Rijeka u Jugoslaviji. 38. Prikladna (tuđ.). 39. Isposnik (tuđ.). 40. Grad u Čehoslovačkoj. 41. Izum. 42. Gundulićevo djelo (padež).

Okomito. 1. Nota (obrnuto). 2. Grčko slovo. 3. Talijanski spolnik. 4. Evropska prijestolnica (bez jednog slova). 5. Kratica. 6. Zamjenica (obrnuto). 7. Veznik. 8. Nota. 9. Potajno (tuđ.). 10. Cvijet (padež). 11. Mjera. 12. Latinski veznik. 13. Grčki bog. 14. Francuski »zlato«. 15. Spletka (tuđ.). 16. Svetac. 17. Most. 19. Veliki otok. 20. Strogi ispit. 21. Radišan. 22. Igraća karta. 22 a. Kratica. 22 b. Dva samoglasnika. 25. Glodavac. 26. Oružje. 27. Pustinjska životinja. 28. Žensko ime. 29. Gimnastička vježba. 33. Azijska rijeka. 34. Zamjenica (skraćeni oblik). 35. Mjera.

2. Rebus

Sastavio *Zlatko Modor*, Srij. Mitrovica

3. Zagonetna posjetnica

Sastavio *Božidar Mohaček*, Zagreb

Rude Sjetić, sin Prelog

Šta čita taj gospodin?

4. Zagonetna jednadžba

Sastavio *Rudolf Gruden*, Karlovac

$$a + b - c + d + e = z$$

a = Zvijer.
b = Muško ime.
c = Upitna čestica.
d = Ptica (pl.).
e = Rod (pl.).
z = Roman od Sigrid Undsetove.

5. Šarada

Sastavio *Franjo Švagel*, Županja

Neki vele blato,
Ali ništa zato!
Nemoj da se buniš time,
Ako pitam drugo ime.

Reci ime sada
Muzičkoga sklada.
Ako hoćeš pjevati,
Tad je moraš poznati!

Sada jedno slovo
Treba spojit ovo,
Da biblijsko dobiš ime:
Gora — ponosi se njime.

Odgonetke treba poslati na uredništvo „Obitelji" najkasnije do 10. svibnja. Svi odgonetači dolaze u obzir za nagrade, koje će se ždrijebom podijeliti na koncu tromjesečja.